

CE SE VA ÎNTÂMPLA CU EUROINTEGRAREA MOLDOVEI / 3
CINE VA AVEA DE CÂȘTIGAT DIN LIBERALIZAREA REGIMULUI DE VIZE CU UE / 5
CUM UE CONTRIBUIE LA MODERNIZAREA ECONOMIEI MOLDOVEI / 6
CUM SUNT CHELTUIȚI BANII EUROPENI / 7
DE CE SE TERGIVERSEAZĂ LUPTA CU CORUPȚIA / 8
PENTRU CE EUROPEI ÎI TREBUIE PARTENERIATUL ESTIC / 9

Luni, 10 martie 2014, №1
Ediție specială
a Kommersant.md
compania "Infini-Media" SRL

Kommersant.md

Guide

Uniunea Europeană în Moldova

British Embassy
Chisinau

Ediție pregătită de Kommersant.md
cu susținerea Ambasadei Britanice la Chișinău
Opinia redacției poate să nu coincidă cu cea a Ambasadei Britanice la Chișinău

Коммерсантъ®

ȘTIM CE SCRIEM
Знаем, что пишем

WWW.KOMMERSANT.MD

VLADIMIR SOLOVIOV,

REDACTOR GUIDE

«UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN MOLDOVA»

FAPTELE CONTEAZĂ

Anul trecut Moldova a mai făcut un pas pe calea apropierei de Europa. La summitul țărilor Parteneriatului Estic de la Vilnius a fost parafat Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană. În anul curent documentul urmează a fi semnat, iar regimul de vize cu UE anulat.

S-ar părea că Moldova merge înspre Uniunea Europeană pe calea bătătorită de Țările Baltice, Polonia, România, Croația. Politicienii nu încetează să repete: alegerea noastră este Europa civilizată, iar prioritățile politice interne rezidă în modernizarea țării și combaterea corupției. Guvernării raportează cu înflăcărare despre succesele obținute. Funcționari de rang înalt din Europa au devenit oaspeți frecvenți la Chișinău. Relațiile Moldovei cu Bruxellesul și Washingtonul niciodată nu au fost mai senine.

Totuși, procesul de modernizare pe interiorul țării nu este atât de dinamic precum ne-am dori. În pofida multelor reforme, eficiența instituțiilor de stat lasă de dorit. Modul în care decurge procesul de privatizare a proprietății publice trezește dubii până și la funcționarii europeni.

Într-un final, rândurile scepticilor convingi că ideea integrării europene este sortită eșecului cresc, ei având suficiente motive pentru astfel de pronosticuri pesimiste. Cu atât mai mult cu cât anume autoritățile sunt cele care le toarnă apă la moară prin modul apatic cu care poartă „războaiele” declarate tot de ei, de exemplu, cel împotriva corupției.

Totuși, ne face mai optimiști faptul că, pledând pentru apropierea de Uniunea Europeană și pregătind crearea zonei de comerț liber cu ea, autoritățile de la Chișinău se arată disponibile să însușească și să aplice regulile internaționale de joc. Pentru început, cel puțin în domeniul economiei.

Proiect special al ediției on-line Kommersant.md
(Guide-Uniunea Europeană în Moldova)

Alexandr Stahurschi —
director general Kommersant.md
Vladimir Soloviov —
redactor-șef Kommersant.md
Originalul concepției machetei
aparține ИД «Коммерсантъ».
Serviciul de Publicitate: sale house Alkasar Media
Services, Tel. (022) 74 24 28
Serghei Gorin — șeful serviciului
Vladimir Soloviov — editor
Veaceslav Cernat — designer
Irina Frantujan — corector
Nicoleta Chira — traducător
Adresa redacției: 2009, or. Chișinău, str. Mateevici, 31
Tel. (022) 815 885, e-mail: info@kommersant.md

Fondator: «Infinit-Media» SRL
Adresa: or. Chișinău, str. Mateevici, 31
Tipografia: Monarch
Adresa: Moldova, or. Chișinău, str. Statul Țării, 4
Tiraj: 5000. Se distribuie gratis

OPERAȚIUNEA “INTEGRAREA EUROPEANĂ”

CUVÂNTUL „VILNIUS” ÎN MOLDOVA A CĂPĂTAT O NOUĂ SEMNIFICAȚIE. ACUM ACESTA NU E DOAR NUMELE UNEIA DINTRE CAPITALILE EUROPENE, CI ȘI UN SIMBOL AL INTEGRĂRII REPUBLICII MOLDOVA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ. ISTORIA ȚĂRII S-A ÎMPĂRȚIT ÎN DOUĂ – PÂNĂ LA SUMMITUL PARTENERIATULUI ESTIC DE LA VILNIUS ȘI DUPĂ EL. APRECIERILE DATE ACESTUI EVENIMENT, LA FEL CA ȘI PROGNOZELE PRIVIND EVOLUȚIA DE MAI DEPARTE A ȚĂRII, AU ÎMPĂRȚIT PRACTIC ÎN DOUĂ PĂRȚI EGALE POLITICIENI, EXPERTI ȘI ÎNTREAGA SOCIETATE. SERGHEI SBOROV

SUMMITUL SPERANȚELOR Summitul Parteneriatului Estic s-a transformat pentru Moldova în simbolul integrării europene cu mult înainte de a avea loc. Sondajul „Barometrul opiniei publice”, desfășurat în noiembrie 2013 de centrul CBS-AXA, a demonstrat că peste 75 la sută din locuitorii Moldovei cunosc sau cel puțin au auzit că în data de 29-30 noiembrie 2013, la summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius, Moldova urma să parafazeze acordul de asociere cu UE. Chiar dacă era vorba doar despre semnarea preliminară a documentului, conținutul acestuia fiind ținut în secret până la procedura de parafazare, summitul din capitala Lituaniei a căpătat din timp contururile unui eveniment crucial ce marchează începutul unei noi epoci în relațiile Chișinăului cu Uniunea Europeană.

Aprecierile date acestui eveniment au situat pe diferite părți ale baricadei, pentru a căta oară, opoziția și guvernarea, diferiți reprezentanți ai comunității de experți, precum și diverse segmente ale societății moldovenești. Pentru actualele autorități, care în 2009 au debarcat comuniștii de la putere sub lozincile proeuropene, „Vilniusul” a devenit realizarea supremă a întregii perioade de guvernare. Deloc surprinzător că reprezentanții partidelor de la guvernare au declarat summitul de la Vilnius eveniment istoric, președintele Nicolae Timofti calificându-l chiar drept “un moment de cotitură în destinul țării” — al doilea ca importanță după proclamarea independenței de acum un sfert de secol.

De parafazarea de la Vilnius a Acordului de asociere, care presupune și crearea unei zone de comerț liber aprofundat și cuprinzător cu Uniunea Europeană (DCFTA), actualele autorități ale țării își leagă speranțele pentru soluționarea tuturor problemelor rămase nerezolvate timp de 22 de ani de suveranitate. „Având sprijinul Uniunii Europene ne vom putea organiza mai bine viața, reforma instituțiile, moderniza agricultura și întreaga economie, asigura respectarea drepturilor omului”, a declarat încrezător președintele Timofti.

Reprezentanții partidului din opoziție critică integrarea europeană, deși anume ei au fost cei care au inițiat acest proces. Partidul Comuniștilor, venit la putere în anul 2001, proclama cursul de integrare europeană a țării. La începutul anului 2005 guvernarea comunistă a Moldova semnează Planul de acțiuni „Republica Moldova — Uniunea Europeană”, iar în mai 2009 reprezentanții Chișinăului pe atunci încă comunist, participau la lansarea programului Parteneriatul Estic.

Ajuns în opoziție, Partidul Comuniștilor pledează acum pentru integrarea țării în direcția exact opusă, adică cea estică. Totuși, comuniștii nu se grăbesc să renunțe definitiv la ideea europeană. Statutul partidului încă mai prevede cursul pentru integrare în Europa. Totodată mai mulți membri din conducerea acestei formațiuni recunosc în discuții particulare că dacă s-ar afla acum la guvernare ar fi parafat, iar apoi și semnat, Acordul de Asociere.

VILNIUS CU PLUS Autoritățile moldovenești și cele europene consideră că așa numita „poveste de succes” a Moldovei pe plan european este o recompensă meritată pentru efortul Chișinăului depus în procesul de reformare a țării. Totuși, europenii subliniază că succesul depinde în primul rând de acțiunile întreprinse de autoritățile moldovenești. Acum, sarcina principală a conducerii și a coaliției de guvernare este să ajungă la semnarea Acordului de asociere parafat la Vilnius fără prea multă agitație, tulburări și crize. Se consideră că după semnarea acordului, cursul european al țării va deveni ireversibil. Acordul de asociere trebuie să fie semnat până la finele

anului 2014. Natalia Gherman, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, a declarat că semnarea va avea loc nu mai târziu de luna septembrie. Acest document are pentru Moldova o importanță majoră, în primul rând deoarece va introduce normele europene în toate domeniile de activitate din țară — de la comerț și sectorul bancar, până la respectarea drepturilor omului și combaterea corupției. Norme ce nu vor putea fi schimbate la propria noastră discreție. De exemplu, în acord se menționează că Republica Moldova și Uniunea Europeană trebuie să colaboreze în vederea asigurării independenței puterii judecătorești, →

AUTORITĂȚILE UE (DIN PARTEA DREAPTĂ

A FOTOGRAFIEI ESTE PREȘEDINTELE CONSILIULUI

EUROPEAN, HERMAN VAN ROMPUY PROMIT ÎN

CONTINUARE SĂ ACORDE SPRIJIN MOLDOVEI

CONSEIL EUROPEEN EUROPEAN COUNCIL

SURSA: WWW.GOV.MD

garantării imparțialității și eficacității organelor de drept, dar și în vederea creării unui aparat de stat responsabil, transparent și profesionist. Mai mult decât atât, Moldova își asumă responsabilitatea să lupte cu contrabanda, activitățile economice și financiare ilegale, inclusiv fraudele în achizițiile publice, precum și cu corupția atât din sectorul privat, cât și din cel public.

De asemenea, semnând Acordul de asociere cu Uniunea Europeană, autoritățile moldovenești se obligă să asigure un proces decizional transparent, bazat pe participarea directă a cetățenilor, să modernizeze sistemul de prestare a serviciilor comunale și a serviciilor de stat către populație. În mod aparte, acordul prevede colaborarea Uniunii Europene și a Moldovei în sfera socială. Conform textului acordului, această colaborare va fi orientată spre ridicarea nivelului protecției sociale pentru cetățenii Republicii Moldova, inclusiv asistența socială și asigurarea socială, precum și modernizarea sistemului de protecție socială.

Acordul stipulează dezvoltarea agriculturii, inclusiv prin aplicarea celor mai bune practici europene, modernizarea producției agrare, schimbul de experiență. Cooperarea părților în domeniul dezvoltării afacerilor presupune, printre altele, crearea condițiilor ce vor duce la ridicarea competitivității producătorilor din Moldova, facilitarea accesului afacerilor la resursele financiare

„DACĂ MOLDOVA VA RESPECTA TOATE CONDIȚIILE ACORDULUI, ATUNCI ÎN ȚARA VOASTRĂ VA FI MAI MULTĂ TRANSPARENTĂ ȘI MAI PUȚINĂ CORUPȚIE, IAR ÎN DOMENIUL ECONOMIC TOȚI VOR ACTIVA ÎN CONDIȚII EGALE”

și la tehnologiile moderne, cooperarea în exploatarea comercială a cercetărilor. În acord se pune accent pe îmbunătățirea mediului de afaceri în primul rând pentru afacerile mici și mijlocii.

Acordul de asociere mai prevede că, după intrarea acestuia în vigoare, autoritățile moldovenești vor trebui să armonizeze legislația moldovenească la cea europeană. Acest lucru trebuie să garanteze respectarea de către Republica Moldova a angajamentelor asumate.

VIATA DE DUPĂ VILNIUS Printre experți este răspândită părerea că Uniunea Europeană, suferind eșec cu Ucraina, care a refuzat să semneze Acordul de asociere, a decis să-și îndrepte toată atenția spre Republica Moldova și să o transforme

în țara model din cadrul programului Parteneriatului Estic. O dovadă în plus a acestui fapt este și înaintarea inițiativei oficiale a Comisiei Europene privind anularea vizelor pentru Moldova până la summitul de la Vilnius, și nu după el, așa cum se planifica. „Sper din suflet că alte țări ale Parteneriatului Estic, care tind spre anularea regimului de vize, vor continua să depună eforturi susținute pentru realizarea acestui obiectiv”, a declarat clar Comisarul European pentru Afaceri Interne Cecilia Malmstrom.

În același timp, nimeni nu i-a promis Chișinăului viață

ușoară după Vilnius. Potrivit ambasadorului Germaniei în Moldova Mathias Meyer, acum autoritățile de la Chișinău urmează să demonstreze că sunt nu doar „proeuropene”, dar și „europene”. „Vom urmări îndeaproape respectarea obligațiilor asumate în diverse domenii. Nu poți ajunge în Europa pur și simplu, la tarif zero. Totodată, este important ca oamenii să simtă schimbările care sunt în măsură să aducă țara în Europa”, a menționat diplomatul.

La rândul său, șeful delegației UE de la Chișinău Pirkka Tapiola subliniază că prin Acordul de Asociere Europa i-a oferit Moldovei doar „o bază pentru reforme” și o „rețetă pentru schimbări”, care urmează a fi realizate de Chișinău, fie și cu sprijinul Uniunii Europene. „Dacă Moldova va respecta toate condițiile acordului, atunci în țara voastră va fi mai multă transparență și mai puțină corupție, iar în domeniul economic toți vor activa în condiții egale”, a conturat perspectivele dl Tapiola.

În perioada dintre parafarea și semnarea documentului (planificată pentru septembrie 2014) guvernarea de la Chișinău urmează să-și intensifice reformele în domeniul justiției și controlului, dar și să eficientizeze lupta împotriva corupției. „Însă prin eforturi comune și cu susținerea prietenilor europeni aceste obiective vor fi atinse poate mai repede decât credem acum. Important este că avem o viziune clară și că ne este întinsă o mână de ajutor”, este sigur președintele Nicolae Timofti.

Susținerea externă, atât politică, cât și financiară, va fi benefică pentru Moldova. Cu atât mai mult cu cât actuala guvernare va fi nevoită să intensifice reformele proeuropene sub presiune dublă. În primul rând, opoziția comunistă, care luptă pentru alegeri anticipate și schimbarea vectorului politicii externe, nu are de gând să stea cu mâinile în sân. Iar în cel de-al doilea rând, Rusia, care a făcut tot ce-i stă în puteri pentru ca Armenia să renunțe la integrarea europeană în favoarea Uniunii Vamale și care a reușit să reducă din ritmurile înaintării Kievului pe direcția UE, nu-și ascunde aceleași intenții vizavi de Moldova.

De fapt, din povestea cu refuzul Kievului pe ultima sută de metri de a semna acordul deja parafat cu Uniunea Europeană au tras învățăminte și Chișinăul cu Bruxellesul. Cel puțin oficialii europeni deja vorbesc despre necesitatea urgentării semnării documentelor cu Moldova. Iar premierul moldovean Iurie Leancă a trasat următorul obiectiv, declarând că cursul european al țării va deveni cu adevărat ireversibil doar după ce Moldova va obține statutul de candidat pentru aderare la Uniunea Europeană.

Însă dacă depunerea cererii de aderare la UE este o problemă de câțiva ani, potrivit lui Leancă, pentru autoritățile de la Chișinău este foarte important să vină în fața cetățenilor cu rezultate pozitive și concrete ale cursului proeuropean. ■

REGIM AL ÎNTREGULUI POPOR

ANUL ACESTA UNIUNEA EUROPEANĂ URMEAZĂ SĂ ANULEZE VIZELE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA. ÎN ACEST SENS, BRUXELLESUL I-A FĂCUT O PROMISIUNE FERMĂ CHIȘINĂULUI. REGIMUL FĂRĂ VIZE CU UE VA FI PRIMUL SUCCES AL AUTORITĂȚILOR MOLDOVENEȘTI PE DIRECȚIA INTEGRĂRII EUROPENE, ALE CĂRUI AVANTAJE VOR FI SIMȚITE DE TOȚI CETĂȚENII ȚĂRII.

TATIANA GÂSCA

DUPĂ CE în cadrul summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius Kievul a decis să mai reducă din ritmurile integraționiste, renunțând la semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, de o mare popularitate în Ucraina se bucura gluma: „Informația cea mai căutată de ucraineni pe Google este cum pot obține cetățenia Moldovei”. Chiar dacă nu e decât o glumă, cert e că în prezent anume Moldova are cele mai mari șanse de a deveni primul stat CSI cu care UE va renunța la regimul de vize pentru călătoriile de scurtă durată.

Pentru negocierile privind anularea regimului de vize cu UE guvernarea de la Chișinău a avut nevoie de puțin peste trei ani. Bruxellesul, dar și Chișinăul afirmă că este un termen record. Ucraina și Georgia, care au început negocierile aproximativ în aceeași perioadă, nu au reușit să țină pasul cu Moldova.

Comisia Europeană menționează că atât Kievul, cât și Tbilisi mai au de muncit la capitolele reforma justiției, eradicarea corupției și asigurarea respectării drepturilor omului. Pe lângă toate, Ucraina mai urmează să implementeze pașapoartele biometrice - o condiție obligatorie înaintată de Uniunea Europeană pentru acordarea regimului fără vize. Și Rusia încearcă de mai mult timp, dar fără prea mari succese, să obțină un regim de vize simplificat cu Uniunea Europeană. Președintele FR Vladimir Putin a trasat acest obiectiv ca fiind prioritar încă în anul 2002, însă până la anularea reală a vizelor mai e o cale lungă.

Decizia de a simplifica regimul de vize cu Moldova a fost făcută publică de președintele Comisiei Europene

Jose Manuel Barroso încă până la summitul de la Vilnius din noiembrie 2013. Dl Barroso a constatat că Moldova a îndeplinit toate condițiile necesare și poate miza pe anularea vizelor. În cel mai scurt timp decizia a luat forma unei inițiative oficiale și a fost deja examinată de Parlamentul European.

„Chișinăul a îndeplinit condițiile pentru liberalizarea regimului de vize, Comisia Europeană deja a înaintat inițiativa de a anula vizele pentru călătoriile de scurtă durată a cetățenilor moldoveni, care dispun de pașapoarte biometrice”, a informat Jose Manuel Barroso.

Comisarul European pentru afaceri interne Cecilia Malmstrom nu a întârziat să accentueze eforturile depuse de autoritățile de la Chișinău orientate spre implementarea reformelor-cheie, dar și realizările importante ale acestora. În opinia ei, posibilitatea de a călători fără vize în Europa va facilita contactele dintre oameni și va consolida relațiile de afaceri, sociale și cele culturale dintre Uniunea Europeană și Moldova. Guvernarea de la Chișinău speră că decizia definitivă privind anularea vizelor va fi luată în primăvara anului 2014, iar deja de la mijlocul anului curent cetățenii moldoveni vor putea beneficia de acest avantaj.

Astfel, cetățenii Moldovei vor putea călători în 26 de țări din zona Schengen timp de 90 de zile pe parcursul a jumătate de an. Anularea vizelor pentru călătorii scurte nu oferă cetățenilor dreptul de a se angaja sau a locui în țările europene, pentru acest lucru fiind necesar și în continuare permisul de angajare și respectarea cerințelor legislației migraționale. De menționat că

România, care deocamdată nu intră în zona Schengen, este și ea dispusă să faciliteze regimul de vize pentru Moldova vecină.

Oficialii europeni constată că Moldova a soluționat toate problemele, care împiedică implementarea regimului fără vize, iar cele care mai rămân se află la ultima etapă de rezolvare. UE califică drept o realizare atinsă de autoritățile moldovenești finalizarea reformei MAI și stabilirea unei colaborări internaționale în domeniile judiciar și cel de apărare a ordinii publice. În special, este vorba de instituirea unei noi structuri – Inspectoratul general de poliție, care a devenit organul central de administrare și control al poliției. Șeful acestuia este numit de guvern pentru o perioadă de cinci ani la propunerea șefului MAI, lucru care, în opinia autorilor reformei, permite depolitizarea poliției, dat fiind faptul că aceasta se va subordona șefului inspectoratului. În șirul realizărilor guvernării de la Chișinău se înscriu și adoptarea legii „Cu privire la asigurarea egalității”, care interzice orice fel de discriminare, inclusiv pe criteriu de orientare sexuală. În prezent Moldova este singura țară dintre statele membre ale Parteneriatului Estic care a adoptat legea respectivă. În Ucraina și Georgia aceasta se află abia la etapa discuțiilor.

Chișinăul a reușit să îndeplinească și condiția Bruxellesului ce ține de asigurarea controlului fluxurilor migraționale. Nu a fost deloc ușor, dacă e să luăm în considerație că autoritățile moldovenești nu controlează segmentul transnistrean al frontierei de stat. Însă soluția a fost identificată. De-a lungul malului drept al

Nistrului au fost instalate puncte de control al migrației – în localitățile Hârbovăț, raionul Anenii-Noi, Hadjimus, raionul Căușeni, Sănătăuca, raionul Florești, precum și în orașele Dubăsari, Criuleni și Rezina. Tot la insistența Uniunii Europene, parlamentul a adoptat un Plan național de acțiuni în domeniul apărării drepturilor omului, a consolidat institutul avocatului parlamentar și a adoptat un pachet de legi privind protecția mediului înconjurător.

Pentru partidele Coaliției pentru Guvernare Pro-Europeană anularea vizelor cu UE reprezintă o problemă de importanță majoră. Anul curent în Moldova vor avea loc alegeri parlamentare și actualele autorități vor trebui să vină în fața alegătorilor cu realizări concrete. În acest sens deschiderea hotarelor cu Uniunea Europeană este cât se poate de binevenită. Cu atât mai mult cu cât premierul Leancă, pe vremea când deținea funcția de șef al MAEIE și controla personal negocierile cu Bruxellesul privind anularea vizelor, a promis de mai multe ori abolirea regimului respectiv. Nimic de mirare că, vorbind despre instituirea regimului fără vize, domnul Leancă nu se jenează să fie și patetic: „Parțial vom deveni cetățeni europeni”.

În realitate anularea vizelor are o dimensiune mult mai importantă. De fapt, ea va fi primul rezultat concret al integrării europene, de ale cărui avantaje se vor putea bucura nu doar politicienii, dar și cetățenii de rând ai țării. În special acest lucru va fi apreciat de cei care au rude care locuiesc și muncesc de mai mult timp în Uniunea Europeană. Și e vorba de sute de mii de oameni. ■

ÎN CURÂND CETĂȚENII MOLDOVEI
NU VOR MAI FI NEVOIȚI SĂ SOLICITE VIZE

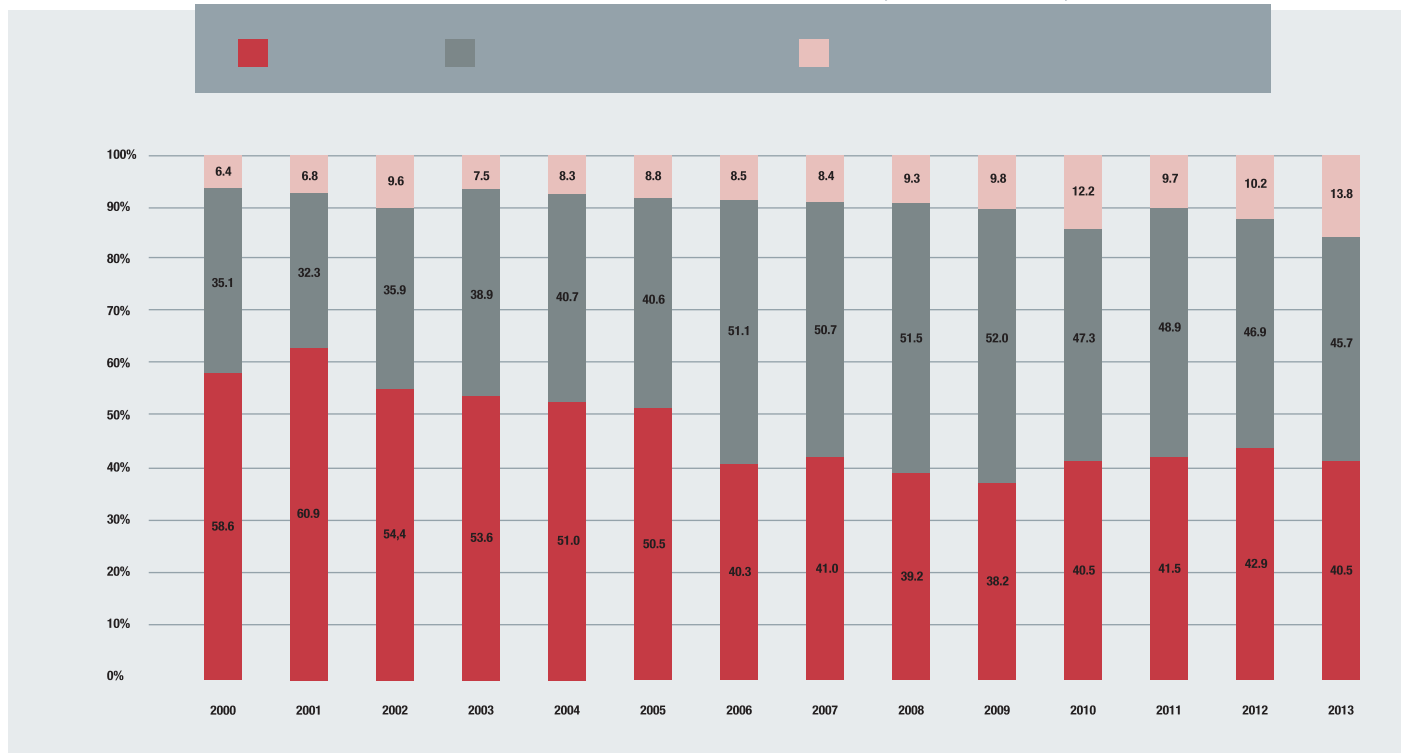
AUTOR: VLADISLAV SODELI/KOMERSANT

REPARAȚIA ECONOMIEI ÎN STIL EUROPEAN

CONDIȚIA PRIMORDIALĂ A ÎNTEGRĂRII EUROPENE ESTE CREAREA UNEI ZONE DE LIBER SCHIMB CU UE. ACEST LUCRU VA PERMITE CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMIEI MOLDOVA ȘI IMPLEMENTAREA CELOR MAI ÎNALTE STANDARDE DE NIVEL MONDIAL. ACEASTA NU VA FI UȘOR DE REALIZAT, DAR ÎNTR-UN FINAL REPUBLICA MOLDOVA VA AVEA DE CÂȘTIGAT. INNA KIVIRJIK

STRUCTURA EXPORTURILOR REPUBLICII MOLDOVA ÎN FUNCȚIE DE DESTINAȚIE, ÎN %

Sursa: EXPERT GRUP

COMERȚ FĂRĂ FRONTIERE

La finele lui noiembrie 2013, la summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius, premierul moldovean Iurie Leancă și înaltul reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe și politici de securitate Catherine Ashton au parafat Acordul de Asociere, care prevede crearea unei Zone de comerț liber aprofundat și cuprinzător (Deep and Comprehensive Free Trade Area — DCFTA). Documentul urmează a fi semnat în toamna anului curent, după care acesta va intra în vigoare. Conform așteptărilor, DCFTA va începe să acționeze de la începutul anului 2015, însă autoritățile de la Chișinău deja preiau în cel mai activ mod standardele și normele europene, pregătesc foile de parcurs pentru a spori gradul de competitivitate a economiei naționale.

Acordul de Asociere este un document impunător, circa o mie de pagini de text. În mare parte acesta este dedicat liberalizării piețelor: peste cel mult nouă ani ele urmează a fi deschise totalmente una față de alta, comerțul fiind eliberat de orice taxe vamale. La unele mărfuri, ca de exemplu ciocolata și berea, taxele vor fi anulate imediat după intrarea în vigoare a acordului. Totodată, pentru mărfurile moldovenești din categoria celor mai sensibile — producția agricolă, textilele, mobila, materialele de construcție, covoarele, încălțăminte — sunt prevăzute perioade de tranziție de trei, cinci și zece ani. Asta înseamnă că pe parcursul acestor perioade producătorii europeni nu vor putea importa în Republica Moldova mărfurile menționate fără taxe vamale. Se presupune că în acest răstimp producătorii moldoveni se vor alinia la standardele Uniunii Europene pentru a putea concura cu europenii.

Potrivit studiului „Evaluarea impactului asupra dezvoltării durabile a comerțului pentru susținerea negocierilor DCFTA dintre Uniunea Europeană și,

respectiv, Georgia și Republica Moldova”, efectuat de compania ECORYS și Centrul de cercetări sociale și economice CASE, Republica Moldova va avea de câștigat în urma comerțului și integrării economice cu Uniunea Europeană. Veniturile țării vor crește cu €142 mil., fapt ce va impulsiunea creșterea PIB-ului cu 5,4 la sută într-o perspectivă de lungă durată. Pentru Uniunea Europeană efectul în expresie relativă va fi apropiat de zero, chiar dacă veniturile vor crește cu €240 mil.

„DCFTA va avea un impact pozitiv mult mai pronunțat pentru Republica Moldova decât pentru UE”, se menționează în studiu. Autorii acestuia califică drept neîntemeiate temerile unor experți moldoveni care vorbesc despre o eventuală invadare a pieței autohtone cu mărfuri europene ieftine. Potrivit studiului, importurile vor crește doar cu 8 la sută, pe când deschiderea pieții europene pentru mărfurile de producție moldovenească va impulsiunea creșterea exporturilor în țările UE (al cărei volum constituie circa 500 mil. cumpărători) cu 16 la sută.

Studiul „Quo Vadis Moldova: Integrarea europeană, integrarea eurasiatică sau Status Quo?”, efectuat de Centrul analitic independent Expert-Grup, mai indică asupra unui avantaj important. Integrarea economică cu Uniunea Europeană va contribui la ieftinirea producției importate în Republica Moldova drept urmare a reducerii taxelor vamale. Potrivit calculelor făcute în baza modelului echilibrului economic general, regimul DCFTA va duce la ieftinirea obiectelor de vestimentație cu 9 la sută, a textilelor — cu 3,3 la sută, a uleiurilor și grăsimilor de origine vegetală și animală — cu 7,1 la sută, a legumelor și fructelor — cu 3,4 la sută și a băuturilor alcoolice și nealcoolice — cu 2,1 la sută.

„Se prevede și o creștere a remunerării muncii datorită intensificării activității economice. Astfel, salariile

forței de muncă calificate vor crește cu 4,4 la sută, a lucrătorilor de calificare medie — cu 6,5 la sută, iar a lucrătorilor necalificați — cu 5,9 la sută”, consideră specialiștii Expert-Grup.

RISCURI JUSTIFICATE

Experții avertizează și asupra unor eventuale riscuri, cărora vor fi supuse întreprinderile ce nu vor reuși să se conformeze cerințelor europene în ceea ce ține de calitatea producției. Acest fapt le va face mai puțin competitive și eficiente în comparație cu producătorii din Uniunea Europeană.

În special acest pericol planează asupra companiilor care în prezent sunt protejate prin tarifele vamale. În categoria respectivă intră producătorii de carne și lactate, zahăr, reprezentanții industriei de conserve și a celei pomilegumicole. Se poate afirma cu o mare doză de certitudine că după liberalizarea schimburilor comerciale cu UE o parte considerabilă a întreprinderilor din sectorul respectiv va avea de suferit drept urmare a concurenței nelioale cu europenii. Potrivit Expert-Grup, aderarea la DCFTA va implica reducerea producției agricole autohtone cu 3 la sută.

Totodată, Uniunea Europeană este dispusă să ofere susținere tehnică și financiară pentru sporirea competitivității economiei moldovenești. Pentru adaptarea la standardele europene Republica Moldova deja a beneficiat de un grant de €42. mil. Bani urmează a fi valorificați pentru implementarea a peste 300 directive ale UE și dotarea cu echipamentele necesare a laboratoarelor de certificare a producției.

Totodată, autoritățile moldovenești planifică să atenueze eventualele efecte negative prin intermediul Foii de parcurs de creștere a competitivității, pentru a cărei realizare speră să obțină finanțare din partea UE. Potrivit viceministrului economiei Octavian Calmăc, care este și principalul negociator din partea Moldovei

pentru DCFTA, „foaia de parcurs se estimează la sute de milioane de dolari”, ea fiind deja prezentată în prealabil UE.

Pe lângă asta, anul acesta producătorii agricoli moldoveni au șansa să obțină acces la fondul ENPARD. „A fost prezentat și un nou instrument de creștere a competitivității industriilor țărilor Parteneriatului Estic”. Bugetul proiectului se ridică la €1,5 mild», a informat dl Calmăc.

Viceministrul este sigur că toate temerile comunității oamenilor de afaceri și experților vizavi de efectul negativ al DCFTA asupra businessului moldovenesc sunt absolut nejustificate. „La capitolul exporturi DCFTA presupune aplicarea mecanismului de cote. Acestea vor fi cu 10-15 la sute mai mari decât în cazul actualului sistem de preferințe comerciale autonome. Amintim că din anul 2008 țara noastră practic niciodată nu a folosit integral cotele oferite. Însă în cazul majorării potențialului de export al producției autohtone, volumul cotelor ar putea fi revăzut”, susține dl Calmăc.

Totodată, spune el, în cel mai apropiat timp Moldova va putea exporta în țările Uniunii Europene și producție animalieră. „Misiunea DG Sanco pentru evaluarea situației la nivel național urmează să dea undă verde pentru includerea Moldovei în lista țărilor cu drept de export al producției animaliere în Uniunea Europeană. Apoi va urma o inspecție la nivel de întreprinderi. Cine îi va face față, va obține dreptul de a face comerț cu țările Uniunii Europene”, a asigurat viceministrul.

Nici la importuri nu există riscuri majore, susține Octavian Calmăc: „Cotele la importul fără taxe vamale sunt stabilite în funcție de volumul mediu al producției importate timp de ultimii trei ani. În cazul volumelor ce depășesc cotele stabilite, vor fi aplicate taxele vamale tradiționale”.

La rândul său, Șeful delegației UE în Moldova Pirkka Tapiola avertizează: businessul autohton trebuie să fie pregătit să activeze în noile condiții și mediu comercial. „Pentru accesul mărfurilor și serviciilor pe piețele Europei urmează a fi respectate toate procedurile, prevăzute de DCFTA”, afirmă dl Tapiola.

Acesta este susținut și de expert al Institutului European pentru studierea problemelor de securitate Nicu Popescu: „Este important să conștientizăm că zona de comerț liber cu Uniunea Europeană nu este un cadou sau gest de binefacere din partea Bruxellesului. Mai degrabă este o culegere de ecuații complicate, pe care într-un final va trebui să le rezolvăm singuri, fie și cu ajutorul UE. Da, unele sfere tradiționale ale economiei naționale ar putea avea de suferit. Dar în același timp se vor deschide noi oportunități”.

Care va fi impactul zonei de liber schimb asupra economiei țării va deveni clar chiar în primii ani după liberalizarea piețelor. Cert e că schimbările sunt inevitabile. Rezultatele și reușita acestora vor depinde de eforturile autorităților și a comunității de afaceri îndreptate spre creșterea competitivității țării. Avem de muncit mult și asiduă asupra reducerii nivelului de corupție, reformarea sistemului judiciar, protecția drepturilor de proprietate. Lipsa rezultatelor pe aceste direcții va genera în mod inevitabil probleme economice majore, care în scurt timp se vor transforma în cele de ordin politic. ■

BANI PENTRU CE E MAI IMPORTANT

INTEGRAREA EUROPEANĂ A MOLDOVEI PRESUPUNE MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII, AJUNSĂ ÎNTR-O DELĂSARE TOTALĂ PE PARCURSUL MAI MULTOR ANI. PRINTRE PRIORITĂȚI FIGUREAZĂ CONSTRUCȚIA ȘI REPARAȚIA DRUMURILOR, REABILITAREA CONDUCTELOR DE APĂ ȘI GAZE, PRECUM ȘI DEZVOLTAREA SURSELOR ALTERNATIVE DE ENERGIE. PARTENERII AUTORITĂȚILOR DE LA CHIȘINĂU ÎN REALIZAREA ACESTOR OBIECTIVE SUNT UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI INSTITUȚIILE FINANCIARE EUROPENE. PE PARCURSUL ULTIMILOR PATRU ANI ACESTE I-AU ALOCAT MOLDOVEI SUTE DE MILIOANE DE EURO ȘI INTENȚIONEAZĂ SĂ CONTINUE INVESTIȚIILE. NICOLAI PAHOLNIȚCHI

FĂRĂ DRUMURI PROASTE Reparația drumurilor aflate în stare deplorabilă este o necesitate absolută și evidentă. Reconstrucția traseelor naționale figurează printre prioritățile-cheie, incluse în programul guvernului pentru anii 2011-2014 "Integrarea europeană: libertate, democrație, bunăstare". Un capitol aparte al acestui document este dedicat transportului și infrastructurii adiacente. Potrivit acestuia, fiind o piață mică la scară mondială, Moldova ar trebui să-și folosească la maxim potențialul de tranzit.

Pentru asta, conform obiectivelor trasate de guvern, țara urmează să adere la Coridorul de nord al Rețelei trans-europene de transport TEN-1 (Trans European Transport Network) și să participe la crearea noilor coridoare de tranzit (Marea Neagră – Marea Caspică, China—Balceni). Atingerea acestor obiective ar fi imposibilă fără reconstrucția majorității drumurilor naționale.

Lucrările pe direcția respectivă au început acum câțiva ani, fiind finanțate cu participarea activă a partenerilor europeni. Potrivit datelor Ministerului Transportului, începând cu anul 2011 în Moldova are loc reconstrucția de amploare a 244 km de drumuri, valoarea lucrărilor cifrându-se la €148,8 mil. Jumătate din suma respectivă a fost oferită de creditorii și donatorii europeni, cealaltă parte urmând a fi acoperită de guvernul SUA. Pe banii respectivi este reparată porțiunea de drum Chișinău-Hâncești (în mare parte dată în folosință), se reconstruiesc 53 km de drum spre portul internațional Giurgiulești, precum și traseele Chișinău-Soroca și Bălți-Sărăteni. Pentru construcția ultimului, UE a oferit un grant de €12 mil.

Ritmurile de construcție și reparație a traseelor naționale lăsau de dorit, lucru recunoscut în repetate rânduri și de autorități. În anul 2012 Vladimir Filat, pe atunci premier, critica eficiența redusă a valorificării mijloacelor alocate pentru construcția drumurilor, dar și netransparența procesului de repartizare a acestora. Drept urmare, programul menționat de activitate a guvernului a suportat anul trecut modificări la capitolul construcția drumurilor. Acesta a fost completat cu o prevedere care indică asupra necesității reformării sistemului de management al drumurilor și revizuirii mecanismului de repartizare a fondurilor pentru reparația și menținerea acestora.

Lurie Leancă, ajuns în postul de premier în mai 2013, din start a acordat o atenție deosebită construcției drumurilor. În iunie șeful guvernului de la Chișinău și directorul Departamentului Transport al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) Sue Barrett au semnat un acord privind alocarea de către BERD a €50 mil. pentru reabilitarea celor mai importante drumuri. Totodată, prim-ministrul a promis că desfășurarea proiectelor va fi monitorizată strict în ceea ce privește transparența financiară și respectarea calității. „Așa ne vom putea convinge că fiecare eurocent este investit cu eficiență maximă”, a asigurat Lurie Leancă.

În noiembrie guvernul a adoptat o hotărâre specială privind reabilitarea și extinderea a două magistrale naționale: porțiunea de 158 km a traseului Chișinău-Cimișlia-Vulcănești-Giurgiulești (M3) și porțiunea de 122,4 km a traseului Chișinău-Ungheni-Sculeni (R1), care asigură traficul rutier internațional.

Totodată, prin dispoziția premierului a fost creat un grup de lucru care, împreună cu partenerii români, urmează să se concentreze pe proiectele de infrastructură, în special construcția podurilor peste Prut. Și în acest sens UE este gata să ne ofere o mână de ajutor. Vicepreședintele

UE ESTE GATA SĂ ÎMPARTĂȘEASCĂ CU MOLDOVA

TEHNOLOGIILE SALE
DE ECONOMISIRE A ENERGIEI

SURSA: ECEUROPA.LEU

Comisiei Europene (CE) responsabil pentru transport Siim Kallas l-a informat pe Lurie Leancă că CE este dispusă să finanțeze construcția podului rutier și feroviar Iași-Ungheni.

La finele anului trecut a fost dat în exploatare tronsonul de 90 de km al traseului național Chișinău-Bălți. Pentru anul acesta este planificată construcția și reparația a 466 km de drumuri. Pentru lucrările respective urmează a fi folosiți €434 mil, €25 mil. vor fi oferite de UE în calitate de grant, suma restantă fiind alocată de creditorii europeni – BERD și Banca Europeană de Investiții (BEI). În special, se prevede reparația porțiunilor de drum Chișinău – Hâncești și Hâncești - Leova, precum și construcția drumurilor de ocolire în orașele Chișinău, Vulcănești etc.

PARTENERIAT ENERGIC O altă direcție de importanță majoră în colaborarea UE-Moldova este domeniul energetic. Cel mai mediatizat proiect energetic finanțat de Europa este gazoductul transfrontalier Ungheni-Iași cu o lungime de 43,2 km, din care 11 km traversează teritoriul Moldovei.

Costul proiectului pentru Moldova este evaluat la €8,3 mil., €3,3 mil. din suma respectivă vor fi alocați de UE și €5 mil. – de România. Lucrările urmează să fie finalizate în primul trimestru al anului curent. Conducta va interconecta sistemele de transport de gaze ale Moldovei și României, drept urmare Moldova integrându-se în sistemul comunitar de transportare a gazelor, fapt care va diversifica sursele de alimentare cu gaze a țării (în prezent acestea sunt livrate doar din Federația Rusă). Potrivit calculelor specialiștilor din cadrul Ministerului economiei, gazoductul Ungheni-Iași ar fi capabil să asigure 10 la sută din necesitățile Moldovei în gaze naturale (în prezent țara consumă anual circa 1,3 mld. metri cubi de gaze).

Reabilitarea rețelelor electrice ale întreprinderii „Moldelectrica” este un alt proiect energetic derulat pe banii UE și ai băncilor europene. Acesta presupune înlocuirea actualelor transformatoare cu altele noi, dar și reabilitarea liniilor de transmisiuni. Drept urmare, potrivit experților proiectului, eficiența întreprinderii urmează să crească cu 30 la sută iar volumul de degajare în atmosferă a bioxidului de carbon ar trebui să se reducă cu 15-20 mii tone pe an. Valoarea totală a proiectului se ridică la €36,6 mil. Uniunea Europeană a oferit pentru realizarea acestuia

un grant de €8 mil., iar suma rămasă a fost împrumutată de la BERD și BEI.

Finanțatorii europeni investesc și în sporirea eficienței energetice. În anul 2012 BERD, cu susținerea UE și a Suediei, a lansat în Moldova programul de finanțare a eficienței energetice în sectorul locativ MoREEFF (care va dura până în 2017). În cadrul programului, proprietarii de case și apartamente au posibilitatea să contracteze credite pentru izolarea termică, modernizarea sistemelor de încălzire a locuințelor etc. După finalizarea tuturor lucrărilor, participanților programului li se vor oferi granturi de 20-35 la sută din valoarea creditului (dar nu mai mult de €6 mii). Creditele sunt oferite de BERD, iar granturile – de UE și ambasada Suediei. Investițiile UE au constituit €5 mil., bugetul total al proiectului cifrându-se la €41,8 mil. Din februarie 2012 și până în prezent au fost finanțate 644 proiecte (volumul granturilor a constituit €701 mii).

Din anul 2010 în Moldova se află în derulare un proiect similar de creștere a eficienței energetice a întreprinderilor – MoSEFF. În cadrul acestuia au fost finanțate 129 proiecte în valoare totală de €24,5 mil. (suma granturilor oferite de UE și guvernul Suediei variază între 5 la sută și 20 la sută din valoarea creditului). Experții programului au calculat că datorită desfășurării acestuia, întreprinderile autohtone au micșorat nivelul de consum al energiei cu 16,3 mii MWh, reducând totodată și volumul de degajare în atmosferă a bioxidului de carbon cu 57,9 mii tone anual.

Și, în sfârșit, din anul 2011 în Moldova este realizat un proiect finanțat de UE pentru utilizarea surselor regenerabile de energie „Energie și Biomasă în Moldova”. Acest proiect, cu un buget total de €14,5 mil., urmează să finalizeze anul curent. Cea mai mare parte din suma alocată – €9 mil. – a fost folosită pentru construcția în satele din Moldova a cazangeriilor care lucrează pe bază de biomasă (deșeurii agricole și cele din gospodăria silvică, partea biologică a reziduurilor industriale și menajere).

În prezent în bază de biomasă sunt încălzite 143 de instituții din întreaga republică, inclusiv 85 școli și 49 grădinițe. Potrivit managerului proiectului „Energie și Biomasă în Moldova” Nicolae Zaharia, granturile alocate de UE au constituit 85 la sută din valoarea totală a echipamentelor. Celelalte 15 la sută au fost achitate de autoritățile localităților unde s-au derulat proiectele.

Către anul 2020 guvernul Moldovei speră să majoreze cota consumului de energie din surse regenerabile până la 20 la sută, astfel reducând gradul de dependență de resursele energetice importate.

FĂRĂ APĂ NU E VIAȚĂ Uniunea Europeană susține guvernul Moldovei și în realizarea altui proiect de importanță strategică pentru Moldova – asigurarea populației cu apă potabilă de calitate. Potrivit datelor Ministerului mediului, în anul 2013 doar 38,7 la sută din locuitorii țării au avut acces la sistemul centralizat de aprovizionare cu apă. Misiunea UE a fixat în calitate de obiectiv majorarea indicelui respectiv până la 90 la sută.

Unul din cele mai de amploare proiecte în acest sens este programul de dezvoltare a apeductelor în șase orașe ale Moldovei: Florești, Hâncești, Leova, Ceadâr-Lunga, Orhei și Soroca. Proiectul finanțat de UE presupune înlocuirea vechilor conducte și stații de pompare a apei, precum și extinderea actualului sistem de canalizare în orașele menționate. Valoarea totală a proiectului a atins cifra de €31,5 mil., din care €10 mil. sunt alocați de Comisia Europeană, iar alți €20 mil. – de BERD și BEI.

Totodată, UE a mai alocat €5 mil. pentru reconstrucția apeductului din Nisporeni. Acest proiect, care se va desfășura până în anul 2016, permite asigurarea accesului locuitorilor orașului și a satelor Grozești și Vărzărești din raionul Nisporeni la apă potabilă de calitate. Doar în ultimii patru ani în Moldova au fost lansate patru proiecte finanțate de UE în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare cu o valoare totală de €84,2 mil.

În total, potrivit datelor Cancelariei de Stat, suma ajutoarelor financiare acordate Moldovei, începând cu anul 2009 și până în ianuarie 2014, a atins €2,2 mld., dintre care €627,5 mil. au fost oferite sub formă de granturi de Uniunea Europeană, iar €647 mil. sunt credite acordate de BEI și BERD. În următorii trei ani Uniunea Europeană mai urmează să acorde Moldovei încă €300 mil. pentru continuarea reformelor și dezvoltarea agriculturii. Singura condiție pentru alocarea banilor rezidă în menținerea de către autoritățile țării a cursului pentru integrare europeană, care presupune în primul rând reforma instituțiilor statului și contracararea eficiență a corupției. ■

MITA-I DATĂ-N JUDECATĂ

GUVERNUL LEANCĂ A DECLARAT REPRIMAREA CORUPȚIEI OBIECTIV PRIORITAR PE AGENDA SA. ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ CONTINUĂ SĂ INSISTE ASUPRA UNOR REZULTATE CONCRETE ÎN ACEST SENS. PENTRU COMBATEREA ACESTUI FLAGEL AUTORITĂȚILE ELABOREAZĂ PLANURI, ADOPTĂ LEGI, REFORMEAZĂ INSTITUȚIILE STATULUI. TOTUȘI, ÎN ȚARA NOASTRĂ LUPTA ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI DEOCAMDATĂ RĂMÂNE MULT MAI EFICIENTĂ PE HÂRTIE, DECÂT ÎN REALITATE.

OLGA GROSUL

CORUPȚIA VS. INTEGRAREA EUROPEANĂ

La finele anului trecut prim-ministrul Iurie Leancă a declarat corupția dușmanul numărul unu: «În ultimii ani, am avut situații care ne-au arătat cu prisosință că acest fenomen a ajuns să fie o amenințare la securitatea națională a statului. Iată de ce combaterea corupției este un subiect prioritar pe agenda guvernului, dar și a instituțiilor subordonate».

Potrivit premierului, a venit timpul unor măsuri mai insistente, care să aibă rezultate, pentru a asigura un viitor mult mai stabil și democratic: „Oamenii nu vor avea niciodată o viață decentă, o educație sau un sistem de ocrotire a sănătății calitativ, dacă acestea vor fi corupte. Oamenii nu vor avea niciodată venituri după merit și competențe, într-o țară unde există mită, trafic de influență și nepotism despre care, din păcate, noi vorbim tot mai des».

Declarația șefului de guvern, făcută în decembrie 2013, a fost precedată de o serie de îndemnuri ale oficialilor europeni adresate autorităților de la Chișinău de a se concentra pe o combatere eficientă a fenomenului corupției, ei având în vedere nu doar mituirea inspectorilor rutieri sau a funcționarilor. „Corupția la nivel înalt provoacă pierderi enorme în economia națională, aducând mai puține investiții și mai puține posibilități”, a declarat șeful Delegației UE în Moldova Pirra Tapiola.

Cel mai corupt, în viziunea opiniei publice din Moldova, rămâne a fi sistemul judiciar. În pofida celor doi ani de reformare a acestuia, schimbări cardinale în ceea ce ține de integritatea judecătorilor și a calității justiției nu s-au produs deocamdată.

Atât experții moldoveni, cât și cei europeni continuă să vorbească despre existența unor probleme majore în sistemul de justiție din Moldova, cea mai importantă din ele fiind corupția. Lucru declarat și de Directorul general al Directoratului pentru Afaceri Interne al Comisiei Europene Stefano Manservigi în cadrul vizitei efectuate la Chișinău anul trecut. El a menționat că Moldova are mari restanțe la capitolele reforma sistemului judiciar și eradicarea corupției. Oficialul european a mai spus că vrea să vadă dosare penale pe numele persoanelor corupte și condamnări, nu doar să audă vorbe despre faptul că funcționarii corupți ar trebui să ajungă pe banca acuzaților.

Nici adoptarea de parlament a legii privind retragerea parțială a imunității judecătorilor pentru acte de corupție se pare că nu a avut efect în eradicarea flagelului respectiv. Centrul Național Anticorupție a pornit doar șase dosare pe numele a șase judecători, însă nici unul din ele nu a ajuns în instanță.

Presa autohtonă abundă de materiale despre palatele luxoase ale judecătorilor care primesc salarii lunare de 6 mii de lei. Însă nici unul din judecători nu a fost tras la răspundere penală în urma investigațiilor jurnalistice. Totodată, figuranții investigațiilor fără pic de scrupule scad din prețul real al imobilelor, declară că le-au primit drept moștenire sau că proprietățile sunt achiziționate drept urmare a talentului excepțional în domeniul afacerilor al soților, soțiilor, copiilor sau altor rude ale judecătorilor.

Ineficiență în lupta cu corupția s-a dovedit a fi deocamdată și Comisia Națională de Integritate, imputernicită cu funcția de examinare a declarațiilor privind veniturile funcționarilor în caz de conflict de interese. La moment nu se cunoaște niciun caz de sancționare a funcționarilor de stat care nu au indicat în declarațiile de venit proprietăți, sau a celor care au cheltuieli mai mari decât venituri. Totodată, Centrul Național Anticorupție, proaspăt reformat, prinde în special infractori neînsemnați din rândul polițiștilor, medicilor și profesorilor care iau mită.

Doi pași înainte și unul înapoi Ministerul Justiției recunoaște că problema persistă. În cazul sistemului judiciar, acesta explică tergiversarea procesului de eradicare a corupției prin existența unui lobby puternic al judecătorilor. Nedorind să se lipsească de setul tradițional de privilegii, judecătorii opun o rezistență acerbă tuturor inovațiilor de genul retragerii imunității sau testului la poligraf al candidaților la funcțiile de judecători.

Totodată, Ministerul Justiției se arată optimist și chiar raportează unele reușite în domeniul respectiv. Astfel, la conferința internațională din anul trecut cu

genericul „Republica Moldova: justiție fără corupție”, ministrul Oleg Efrim a menționat câteva realizări, inclusiv anularea parțială a imunității judecătorilor, implementarea serviciului de asistenți judiciari, reconstrucția și reparația sediilor judecătorilor.

Totodată, ministrul justiției a menționat printre succese și reformarea Centrului Național Anticorupție, a cărui funcție de investigare a infracțiunilor economice a trecut la poliție, adoptarea legii privind statutul polițistului, delimitarea funcțiilor MAI și poliției prin instituirea Inspectoratului General de Poliție. În structura ultimului au intrat Inspectoratul Național de Patrulare și Inspectoratul Național de Investigații. De acum încolo MAI se va ocupa doar de elaborarea politicilor de stat în domeniul asigurării ordinii publice, iar colaboratorii acestuia au devenit simpli funcționari.

Unul din obiectivele prioritare ale Ministerului Justiției pentru anul 2014 rezidă în reformarea Procuraturii Generale. Până acum procesul respectiv nu se urnea din loc, dar odată cu numirea lui Corneliu Gurin în funcția de șef al structurii respective se pare că situația a început să se schimbe. A fost elaborată concepția de reformare a procuraturii care presupune inclusiv schimbarea procedurii de numire a procurorului. Se presupune că acesta va fi numit nu de parlament pe un termen de cinci ani, ca în prezent, ci de președintele țării pe un termen de șapte ani. Totodată candidatura acestuia urmează a fi identificată în urma unui concurs public. Autorii procedurii menționate consideră că acest lucru va permite depolitizarea maximă a structurii respective și excluderea imixtiunii politicii în activitatea acesteia.

Uniunea Europeană consideră evoluția procesului de

reformare drept satisfăcătoare. Drept dovadă, la finele anului trecut, aceasta a transferat Moldovei suma în valoare de €15 mil. (265 mil. lei) pentru implementarea până în anul 2016 Strategiei de reformare a justiției. Suma respectivă este prima tranșă din cele €60 mil. de asistență nerambursabilă pentru realizarea reformei. „Este un caz fără precedent când Uniunea Europeană acordă o sumă atât de mare pentru reforma justiției unei țări, care nu este membră a UE”, a declarat în acest sens Oleg Efrim.

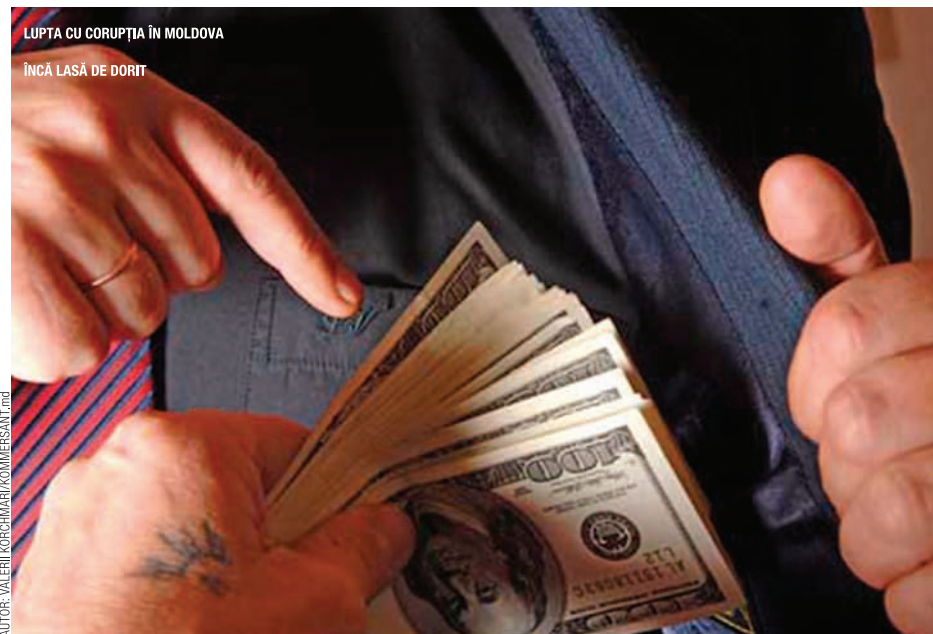
Potrivit acestuia, prima tranșă a fost transferată în legătură cu îndeplinirea obligațiilor asumate de Moldova față de Uniunea Europeană. Suma restantă Bruxellesul urmează să o transfere până la finele anului 2016, totodată sumele tranșelor ulterioare nu sunt prestabilite și vor depinde de succesele Moldovei în procesul de realizare a strategiei, a menționat dl Efrim. În total, pentru implementarea acestuia sunt necesare circa €125 mil. Astfel, Uniunea Europeană își va asuma aproape jumătate din cheltuieli.

Experții indică asupra lipsei unor rezultate concrete ale reformei, pe de o parte, însă pe de alta recunosc că efectul schimbărilor nu poate fi unul imediat. În opinia directorului Centrului de Resurse pentru Drepturile Omului Sergiu Ostaf, a trecut prea puțin timp, pentru rezultate palpabile fiind necesari câțiva ani.

Și președintele Centrului de Resurse Juridice Vladislav Gribincea este de acord cu faptul că despre efectele reformării sistemului de justiție vom putea vorbi abia peste patru-cinci ani. Potrivit acestuia, o schimbare imediată a proceselor ar fi imposibilă, la fel ca și a mentalității participanților sistemului și a cetățenilor. Expertul califică direcția reformei drept una corectă, dar indică asupra unei probleme grave: unele proiecte de lege suportă atâtea modificări în parlament, încât nu mai corespund ideii inițiale. În calitate de exemplu acesta a adus modificările în Codul de procedură civilă ce vizează excluderea procurorului din procesul de examinare a cauzelor civile. După examinarea și adoptarea modificărilor în parlament, procurorul așa și a rămas participant activ al tuturor categoriilor de cauze civile.

Același lucru s-a întâmplat și cu proiectul de lege privind motivarea deciziilor judecătorilor. Ministerul justiției intenționa să facă astfel, încât judecătorii să fie obligați să-și motiveze imediat deciziile, însă parlamentul a modificat legea în așa mod, încât motivarea va fi oferită doar la solicitarea părților. Cu o astfel de abordare, susține Vladislav Gribincea, reforma face doi pași înainte și unul înapoi, iar măsurile întreprinse dau doar jumătate din rezultatele scontate. ■

„ESTE UN CAZ FĂRĂ PRECEDENT CÂND UNIUNEA EUROPEANĂ ACORDĂ O SUMĂ ATÂT DE MARE PENTRU REFORMA JUSTIȚIEI UNEI ȚĂRI, CARE NU ESTE MEMBRĂ A UE”

PARTENERIAT CU ACCENT ESTIC

ANUL ACESTA PROGRAMUL UNIUNII EUROPENE PARTENERIATUL ESTIC ÎMPLINEȘTE CINCI ANI. PROIECTUL ÎNȚIAT DREPT UN MECANISM DE INTENSIFICARE A RELAȚIILOR INTEGRAȚIONISTE CU ȘASE REPUBLICI POST-SOVIETICE, INCLUSIV CU MOLDOVA, ACUM ARE O ABORDARE MULT MAI LARGĂ, FIIND CALIFICAT DREPT O ȘANSĂ DE A FACE UN SALT ÎN DEZVOLTARE. SE PARE CĂ BRUXELLESUL ESTE GATA SĂ REFORMULEZE SCOPURILE PARTENERIATULUI ESTIC PREVĂZÂND PENTRU PARTICIPANȚII ACESTUIA O PERSPECTIVĂ POTENȚIALĂ DE MEMBRU AL UNIUNII EUROPENE.

SERGHEI MANASTÎRLÎ, NIKOLAI FILCENKO

CINCI ANI ÎN URMĂ, NIMENI NU AR FI CREZUT CĂ "PARTENERIATUL ESTIC" VA FI UN SUBIECT DE DISPUTĂ ÎNTRE RUSIA ȘI UE

În mai a.c se vor împlini exact cinci ani din momentul adoptării în cadrul summitului de la Praga a declarației Uniunii Europene privind Parteneriatul Estic. Această zi este considerată oficial ziua de naștere a proiectului, care cuprinde șase țări post-sovietice: Azerbaidjan, Armenia, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.

Ideea acestui program a fost înaintată cu un an înainte de summitul de la Praga de șeful MAE al Poloniei, Radosław Sikorski, în cadrul Consiliului UE pentru Afaceri Generale și Relații Externe. Reformele care se propuneau a fi realizate de statele-membre ale Parteneriatului Estic, urmau să contribuie la asigurarea stabilității, consolidarea instituțiilor democratice și perfecționarea sistemului de guvernare, integrarea economică și crearea unor zone de comerț liber, dezvoltarea contactelor dintre oameni și liberalizarea regimului de vize, precum și securitatea energetică atât a Uniunii Europene, cât și a țărilor-participante.

La summitul de la Praga din 7 mai 2009 a fost formulat principiul de bază al dezvoltării Parteneriatului Estic - „Mai multă asistență pentru mai multe reforme”. Esența acestuia rezidă în ideea că înaintarea și finanțarea noilor proiecte în țările participante ale Parteneriatului este posibilă doar cu condiția realizării cu succes a celor anterioare.

În momentul instituirii Parteneriatului Estic UE alocase în bugetul acestuia €600 mil. Reperle principale ale finanțării ar fi consolidarea instituțiilor statului prin reformarea acestora, controlul frontierelor, susținerea întreprinderilor mici și mijlocii, precum și a organizațiilor nonguvernamentale. Către anul 2013 pentru realizarea programului au fost cheltuite circa €2 mld. Împreună cu programele de protecție a mediului, desfășurarea reformelor instituționale, de securitate energetică și contracararea a sărăciei, volumul total al investițiilor Uniunii Europene în țările Parteneriatului Estic a depășit €2,5 mld.

În Moldova, cu susținerea financiară a UE a fost desfășurată reforma de amplasare a MAI și a sistemului de control al hotarelor, serviciul frontieral fiind înlocuit cu poliția frontieră. Biroul de migrație și azil (BMI) a organizat monitorizarea fluxurilor de migrație și evidența cetățenilor străini pe teritoriul Moldovei, inclusiv a celor veniți prin regiunea transnistreană a Moldovei.

În baza posturilor vamale interne, situate în apropierea localităților Hârboveț (Anenii Noi), Hadjimus (Căușeni), Sănătăuca (Florești), Pârâta, Criuleni și Rezina au fost create secții teritoriale ale BMI. Astfel s-a evitat crearea unei noi infrastructuri într-un sector atât de sensibil ca Zona de securitate a regiunii transnistrene, totodată instituindu-se un sistem de monitorizare și evidență a fluxurilor de migrație – una din condițiile Planului de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize „Republica Moldova – Uniunea Europeană”.

Uniunea Europeană susține că planul respectiv a fost realizat de Chișinău într-un timp record (negocierile privind liberalizarea regimului de vize au început în anul 2010). Conform așteptărilor, Bruxellesul ar putea deja în primăvara anului curent să ia decizia privind anularea regimului de vize cu Moldova pentru călătoriile de scurtă durată.

Oficialii europeni au lăsat să se înțeleagă în repetate rânduri că regimul fără vize, dar și succesele Chișinăului pe calea integrării europene în general, ar putea crea condiții benefice pentru soluționarea definitivă a conflictului transnistrean. Asta pentru că, odată cu atingerea scopurilor Parteneriatului Estic, Moldova, considerată acum de UE drept cea mai avansată participantă a proiectului, nu doar ar avea șansa să ajungă pe piața europeană, dar și să-și modernizeze economia prin intermediul implementării standardelor și tehnologiilor europene. Ce-i drept, pentru asta sunt necesare succese concrete în domeniul combaterii corupției, capitol la care Chișinăul nu

prea are motive de laudă.

Din această cauză autoritățile țării au parte de critici dure în adresa lor. Totodată, Uniunea Europeană îndeamnă la insistență și continuitate. „Vizităm des Europa de Est și vedem clar că multe lucruri despre care vorbim nu sunt deloc ușor de realizat. Pentru a îndeplini condițiile asupra cărora insistă Uniunea Europeană de multe ori e nevoie de anumite sacrificii și chiar pierderi. Dar totodată suntem absolut siguri că beneficiile vor fi cu mult mai mari, și toate aceste eforturi își merită prețul”, scria anul trecut într-un articol semnat în comun pentru „b-MD” șefii diplomaților Poloniei și Suediei, Radosław Sikorski și Carl Bildt.

Articolul semnat de miniștrii europeni până la summitul din noiembrie al Parteneriatului Estic de la Vilnius contura destul de clar perspectiva aderării la Uniunea Europeană a celor șase țări ale proiectului: „Acesta (Parteneriatul Estic – Guide) nu este altruism pur, sau parte a unui joc în care unii câștigă din pierderile celorlalți. Țările stabile, prospere și sigure reprezintă niște vecini mai buni pentru noi. Cu cât mai convingătoare va fi agenda reformelor europene, cu atât mai ambițioasă va fi calea integrării europene - și cu atât mai realistă va fi viziunea unei Europe care este cu adevărat întregită și liberă”.

Anterior se credea că Parteneriatul Estic este un proiect de lungă durată, care nu presupune de la sine că participanții acestuia vor adera într-o perspectivă vizibilă la Uniunea Europeană, oficialii europeni evitând să atingă o dată în plus această parte a problemei. Însă înaintea summitului de la Vilnius, dar în special după el, retorica s-a schimbat. Un rol important în acest sens a jucat împotrivirea activă, de multe ori reușită, a Rusiei față de apropierea unui șir de țări ale Parteneriatului Estic de Uniunea Europeană.

Moscova, care în toți anii precedenți nu părea să dea semne de îngrijorare vizavi de activitatea Bruxel-

lesului în cele șase țări vecine, în jumătatea a doua a anului 2013 a început un joc activ în regiune. La Vilnius UE intenționa să parafazeze cu Armenia, Georgia și Moldova Acordul de Asociere, care presupune și crearea de către aceste țări a unor zone de comerț liber. Totodată, în capitala Lituaniei acordul respectiv cu Ucraina, parafat anterior, urma să fie semnat, lucru care ar fi făcut ireversibil procesul de integrare europeană cu Kievul.

Acestea erau planurile. Însă odată cu apropierea summitului s-au început și neplăcerile. Prima care s-a îndepărtat de Uniunea Europeană în favoarea Uniunii Vamale a fost Armenia. După care au venit și dificultățile cu autoritățile ucrainene. Cu cât mai aproape era summitul de la Vilnius, cu atât mai mică părea să fie dorința președintelui ucrainean Viktor Ianukovici să semneze acordul cu Uniunea Europeană. În cele din urmă, domnul Ianukovici a refuzat să semneze acordul. Partenerilor europeni el a explicat deschis decizia luată prin presiunile din partea Rusiei.

Situația cu Ucraina a devenit pentru experții și politicienii europeni motiv pentru a reconsidera abordările față de Parteneriatul Estic. „În prezent acest proiect are o puternică dimensiune geopolitică, susține directorul Centrului de Studii din Polonia (Center of Eastern Studies) Olaf Osica. În momentul instituirii acestui proiect nimeni nu-și imagina cum vor derula lucrurile. Parteneriatul Estic a devenit un joc geopolitic.

Expertul Centrului de Studii Est-Europene de la Vilnius Laurynas Kasciunas la rândul lui, susține că în anul 2014 atât Moldova, cât și Georgia vor avea parte de mari provocări. „Numii anul 2014 anul Moldovei. Ea s-a pomenit în mijlocul unui mare joc geopolitic și Uniunea Europeană trebuie să se gândească la anumite situații imprevizibile, care ar putea să apară în acest sens”. Potrivit acestuia, pentru ca Moldova să se simtă neșovăielnic ar fi bine ca la capătul tunelului nimeni Parteneriatul Estic să se întrevadă posibilitatea de a deveni membru al UE. ■

„PRIN REFORMARE DEVENIȚI STĂPÂNI AI VIITORULUI VOSTRU, NICI MAI MULT NICI MAI PUȚIN”

TRIMISUL SPECIAL PENTRU PARTENERIATUL ESTIC LA MAE AL LITUANIEI, EXCELENȚA SA AMBASADORUL VAIDOTAS VERBA A EXPLICAT GUIDE CUM INTEGRAREA POLITICĂ ȘI ECONOMICĂ CU UNIUNEA EUROPEANĂ POATE SĂ ÎMBUNĂȚEASCĂ NIVELUL ȘI CALITATEA VIEȚII ÎN MOLDOVA.

INTERVIUL ÎN ÎNTREGIME ÎL GĂSIȚI PE WEBSITE-UL KOMMERSANT.MD

- În Moldova continuă dezbaterile despre destinația integrării – Uniunea Europeană sau Uniunea Vamală. Ce părere aveți Dumneavoastră despre aceasta?

- Moldova, ca stat suveran, are dreptul să decidă calea pe care o va urma – fie aceasta asocierea politică și integrarea economică cu Uniunea Europeană, sau integrarea în organizații conduse de Rusia, sau opțiunea de a "rămâne între" acestea două. Uniunea Europeană va respecta orice alegere pe care o va face Moldova. Istoria demonstrează, însă, că în această parte a lumii, nimeni încă nu a reușit să trăiască "între". La prima vedere, Uniunea Eurasiatică, cu beneficiile sale materiale tangibile și rapide, poate să pară o alternativă mai atractivă. Dar dacă veți fi mai atenți, veți înțelege că această "prietenie" poate să se transforme foarte rapid într-o căsătorie forțată cu posibilități de divorț foarte neclare. La rândul său UE nu oferă soluții pe termen scurt, care sunt greu de rezistat. UE oferă instrumente pentru o integrare pe termen lung a celor care doresc și sunt capabili să atingă scopul propus. Uniunea Europeană solicită aderarea la valori și principii democratice, dar în același timp UE oferă sprijin și beneficii reale celor care fac această alegere. Prin reformare, deveniți nimic altceva decât stăpâni ai viitorului vostru.

- Într-o anumită perioadă în istoria sa, Lituania a făcut alegerea în favoarea Occidentului. Ce pași ați făcut la început și la ce eventual ați ajuns? Ce oportunități a deschis integrarea europeană pentru poporul lituanian și cu ce probleme s-a confruntat țara pe calea sa europeană?

- Calea spre aderare la Uniunea Europeană nu a fost una ușoară și a necesitat foarte multe eforturi, în primul rând pentru a îndeplini criteriile de aderare la UE, pentru a transpune aquis-ul comunitar (baza actelor legislative și normative ale UE) în sistemul legislativ național. Însă cel mai important lucru a fost convingerea lituanienilor că viitorul nostru trebuie să fie în Europa. Anume această convingere a generat voința politică fermă și a unit eforturile organelor de stat, ceea ce ne-a ajutat să realizăm această sarcină dificilă. Un alt element cheie al succesului nostru a constituit faptul că toate partidele politice majore au semnat Acordul privind scopurile comune ale politicii externe, cum ar fi integrarea europeană. În general, integrarea europeană ne-a ajutat să îmbunătățim structurile noastre politice și judiciare, să reformăm toate sectoarele economiei naționale, inclusiv să ridicăm standardele de protecție a consumatorului și de asistență socială.

- În Uniunea Europeană se tot vorbește despre lupta cu corupția. În Moldova lucrurile nu merg bine sub acest aspect: nivelul corupției este înalt, iar nivelul încrederii cetățenilor în instituțiile de stat lasă mult de dorit. Există rețete pentru soluționarea acestor probleme?

- După părerea mea, soluționarea problemelor de acest gen constituie o sarcină foarte complicată, care necesită timp, determinare, efort. Și nu este vorba doar despre reformarea instituțiilor de stat și ajustarea legislației. Este vorba și despre efectuarea "reformelor radicale" în mentalitatea noastră în ceea ce privește educația

SURSA: WWW.EPOCHTIMES.COM

anticorupțională începând cu școli și universități, sporirea nivelului de informare și educare a integrității personale, integrarea conceptului de Stat, sporirea conștientizării conceptului de responsabilitate civică, drepturile și obligațiile persoanei în raport cu societatea. Aș spune că guvernul Republicii Moldova merge în direcția corectă, însă sunt necesare eforturi și mai mari, și vreau să cred că aceste eforturi vor fi mobilizate.

- Elita politică a statelor post-sovietice, care au anunțat planurile de integrare în UE, sunt departe de a se conforma standardelor europene. Deseori, politicienii care sunt la putere sunt corupți și implicați în scheme dubioase. Este aceasta o boală caracteristică perioadei de tranziție? Cum poate fi tratată?

- În primul rând, trebuie să te ridici de-asupra intereselor personale și celor partizane – este simplu și dificil în același timp. Poate sună idealist, dar anume asta trebuie mereu să fie unul din principalele scopuri în viață. Totodată, este necesar să se înțeleagă că dezvoltarea unui stat și procesul de integrare europeană nu este un scop atribuit doar elitelor. Aceasta nu este ceva, despre care cetățeanul simplu ar putea spune: „Asta nu e treaba mea!”. Din contra, acesta trebuie să fie scopul care va uni societatea în lupta pentru o viață diferită – o viață mai bună.

- Autoritățile moldovenești constată că integrarea europeană este unica posibilitate de a moderniza economia națională. Dar este puțin probabil că UE se va ocupa de modernizarea întreprinderilor moldovenești. Ce oportunități oferă UE în acest sens?

- Desigur că Uniunea Europeană nu va moderniza întreprinderile moldovenești! Moldova va face acest lucru de sine stătător, iar oportunitatea cea mai mare oferită de UE Moldovei este Acordul de Asociere și prevederile sale cu privire la crearea unei zone de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA). Anume acesta vă va permite să începeți, de fapt, să culegeți roadele muncii

voastre, dar și să continuați această muncă. Ceea ce contează chiar mai mult decât cifrele sunt "regulile jocului", care condiționează schimburile comerciale liberalizate și viitoarea liberalizare a regimului de vize, precum și relațiile de afaceri reglementate în mod clar și transparent, apărarea drepturilor omului, stabilitatea și transparența procesului politic. Lituania și Moldova nu sunt țări mari. Prin urmare, noi nu avem alte alternative decât să devenim o piață deschisă și să urmăm politici liberale. Dacă ne vom închide, nu vom dispune de resurse interne suficiente pentru a fi competitiv la scară europeană sau globală. Noi trebuie să fim flexibili, să simplificăm procedurile birocratice și desigur trebuie să avem un sistem fără corupție.

- Se preconizează că intrarea în vigoare a Acordului de Asociere și a Acordului DCFTA va crea o nouă realitate din punct de vedere al relațiilor dintre Moldova și Uniunea Europeană. Produsele moldovenești vor trebui să concureze cu produsele europene, care sunt de o calitate mai bună. Nu va fi asta oare dezastruos pentru economia Moldovei? Nu se va întâmpla așa că piața moldovenească va fi, de fapt, plină cu produse europene, eliminând astfel producătorii locali de pe piața noastră?

- Intrarea în vigoare provizorie, iar mai apoi deplină a acestor acorduri nu va avea un efect de avalanșă asupra economiei Moldovei. Mecanismele prevăzute în Acord vor permite să efectuați liberalizarea comerțului pe etape, cu perioade de tranziție necesare corelate cu procesul intern de reformare și cu consolidarea competitivității industriei naționale înainte ca piața moldovenească să fie deplin deschisă pentru produsele Uniunii Europene. Voi numi câteva cifre din calculele efectuate de către Comisia Europeană: se așteaptă că acordul DCFTA va spori schimburile comerciale dintre UE și Moldova, și anume: exporturile din Moldova spre UE cu 16 la sută, iar importurile din UE cu 8 la sută. Se preconizează că

se vor micșora prețurile la produse disponibile pe piața internă, ceea ce va permite creșterea capacității reale de cumpărare a consumatorilor. Salariul mediu va crește cu 4 la sută - 7 la sută, iar consumul gospodăriilor casnice cu 7,8 la sută. Acordul DCFTA va îmbunătăți soldul balanței de plăți în operațiunile curente ale Moldovei și va spori PIB-ul cu 5,4 la sută. Venitul național va crește cu €142 mln.

- Se consideră că proiectul Parteneriatul Estic generează nemulțumirea deschisă a Moscovei, care la rândul ei consideră că scopul acestui proiect este de a înstrăina republicile post-sovietice de Rusia, și, respectiv, se opune activ acestui lucru. Sunteți de acord cu această evaluare?

- Proiectul Parteneriatul Estic nu este îndreptat împotriva nimănui. Din contra, acesta are drept scop crearea unei regiuni stabile și prospere și oferă – dar nu impune – un mod unic de a realiza acest scop. Sunt sigur că această politică ar putea fi și deja este benefică pentru toate țările vecine ale UE. Este foarte regretabil și inacceptabil faptul că, în Europa de azi noi încă mai putem vedea încercări de a juca în jocuri cu "miză nulă" în relațiile internaționale.

- Mulți cred că Parteneriatul Estic este o așa-zisă 'sală de așteptare', unde țările participante pot petrece zeci de ani fără ca să obțină în final mult dorita calitate de membru al UE. Există garanții că țările participante în acest proiect vor putea să adere cândva la Uniunea Europeană? De ce depinde aceasta?

- Puterea Europei constă în deschiderea sa, iar ușa spre UE, probabil în perspectivă de durată mai lungă, trebuie să rămână deschisă pentru orice țară europeană, care dorește să adere și care îndeplinește toate criteriile.

-Pe parcursul ultimilor 20 de ani oamenii continuă să părăsească Moldova. De regulă, aceștia sunt persoane active. Moldova pierde brațele de muncă. Tinerii preferă să obțină cetățenie românească pentru a pleca liber în UE. S-a confruntat țara Dumneavoastră cu aceeași problemă? Cum ați abordat-o?

- Da, Lituania s-a confruntat și continuă să se confrunte cu această problemă. Acest fenomen are o anumită logică – oamenii vor să trăiască ziua de azi și sunt în căutare de mai bine. Economia globală ne permite să fim foarte mobili în alegerea locului de muncă și locului de reședință. Aș vrea să accentuez un lucru: recent Lituania a început să se confrunte cu un alt fenomen – re-emigrarea, dacă îi pot spune așa. Tot mai multe persoane tind să se întoarcă în Lituania după ce au acumulat experiență și cunoștințe despre tehnologii noi peste hotare. Presupun că aceasta se întâmplă, în parte, datorită faptului că Lituania poate să ofere din ce în ce mai multe oportunități popoului său, și, fără îndoială, avantajul că suntem parte a UE joacă aici un rol foarte important. Sunt convins că calea presărată cu obstacole a reformelor pro-europene atotcuprinzătoare este calea cea dreaptă, deoarece doar mergând pe acest drum Moldova va deveni treptat un loc tot mai atractiv de trai, de muncă, de studii și de desfășurare a afacerilor. de muncă, de studii și de desfășurare a afacerilor. ■